

BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ ANABİLİM DALI'NDA FOLKLOR VE HALK EDEBİYATI ALANLARINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALAR

Hülya YEŞİL*

11 Temmuz 1992 tarih ve 21281 sayılı Resmî Gazete 'de yayınlanan 3 Temmuz 1992 tarih ve 3837 sayılı yasayla Uludağ Üniversitesi bünyesinden ayrıлып bağımsız bir üniversite olarak kurulan Balıkesir Üniversitesi'nde çeşitli fakülte ve yüksek okullardaki akademik çalışmalar devam etmektedir. Bu çalışmanın amacı, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı'nda Folklor ve Halk Edebiyatı alanlarında yapılan lisansüstü çalışmaları tanıtarak, bu alanlarda araştırma yapacaklara bir parça da olsa yardımcı olmaktadır.

I. YÜKSEK LİSANS

A. BİTMİŞ ÇALIŞMALAR

1.1989 yılında Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı'nda Hülya Taş tarafından yapılan ve Doç.Dr. Metin Karadağ'ın yönettiği "Bursa, Görükle Köyü Halkbilimi Ürünleri Üzerine Bir Araştırma" konulu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Bunlar;

1. Köy Hakkında Genel Bilgiler,
2. Hayatın Safhaları İle İlgili Âdet ve Merasimler,
3. Halk Edebiyatı Ürünleri bölümleridir.

Halk Edebiyatı Ürünleri bölümünde Masal, Fıkra, Mani, Atasözleri ve Bilmeceler incelenmiş, çalışmada en geniş yer masallara verilmiştir. İncelenen masallar;

1. Görükle Köyü Masalları Hakkında Genel Bilgiler,
2. Masalların Epizotlarına Göre Özeti,
3. Masallarda Motif Araştırması,

4. Masal Metinleri olmak üzere dört bölümde incelenmiştir.

Masalların inceleme ve çözümlemesinde batı dillerinde masallara dair yazılmış olan eserler gözden geçirilmiş, uluslararası metodlar esas alınmıştır. Masalların motifleri Stith Thompson'un Motif Index of Folk Literature'da kullandığı metod esas alınarak tasnif edilmiştir.

Metinlerin sonuna konulan sözlüğe masal metinlerinde geçen mahalli kelime, terim ve deyimler alınmıştır. Araştırmanın sonuna yararlanılan eserlerin listesini içeren bir bibliyografya eklenmiştir. Çalışmanın en sonunda Görükle Köyü'nden muhtelif görüntüleri içeren fotoğraflar yer almıştır.

2. 1989 yılında Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı'nda Nevin Akkaya tarafından hazırlanan Yüksek Lisans düzeyindeki çalışmanın konusu "Gelenek Göreneklerin Toplum İçindeki Fonksiyonları"dır. Çalışma Doç.Dr. Metin Karadağ tarafından yönetilmiştir.

Folklorun manevi cephesinde önemli yer tutan halk gelenek, görenek ve inançları ülkemizin hemen her köşesinden yapılan derleme çalışmalarıyla arşivlerimize kazandırılmıştır. Fakat bu değerler sahip oldukları fonksiyonları itibarıyla değerlendirilmemişlerdir. İşte bu çalışmanın amacı, halk kültürü içinde önemli bir yer tutan bu toplum değerlerinin anlam ve fonksiyonlarının değerlendirilmesidir. Çalışmanın hazırlanmasında, Amerikalı folklorcu Prof.Dr. Paul Magnarella'nın 1982 yılında Ankara'da yapılan II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi'nde sunduğu "Folk Customs In The Traditional Turkish

* B.A.Ü. Necatibey Eğitim Fakültesi, TDE Eğitimi Bölümü Arş. Gör.

Home" adlı bildirisi fehberlik etmiş ve Doç.Dr. Metin Karadağ tarafından yazılan "Manzilli Türk Evlerindeki Halk Geleneklerinin Anlam ve Fonksiyonları" adlı makale kaynak olarak ele alınmıştır.

Çalışma alanı Bursa, Balıkesir, Çanakkale ve Manisa ile sınırlandırılmıştır.

İncelemeler sonucunda gelenek ve inançların ilginç anlam ve fonksiyonları tesbit edilmiş ve bunlar;

- a. Ruhsal Fonksiyon
- b. Yaradılış-Kehanet (Bilicilik)
- c. Kurumsal Fonksiyon
- d. Pratiklik anabazlıkları altında toplanıp değerlendirilmiştir.

Tezin sonuna, çalışmada yarar anılan eserleri, makaleleri ve öğrenci tezlerini içeren bir bibliyografya eklenmiştir.

3. Hülya Yeşil tarafından 1994 yılında Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dil ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı'nda yapılan Yüksek Lisans düzeyindeki çalışmanın konusu "İslami Türk Halk Destanları Üzerine Bir Araştırma"dır. Tez yöneticiliğini Doç.Dr. Metin Karadağ yapmıştır.

Hazırlanan tezin amacı, İslamiyetin kabulünden sonra oluşmaya başlayan, geçiş dönemi ürünlerinden İslami halk destanlarının çeşitli boyutlarıyla incelenmesidir. Çalışmanın temellendiği eser, Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesi'nde T811 Genel 763/2 numarada kayıtlı nesih yazıyla hareketli yazılmış Türkçe el yazma bir Mevlid-i Nebi'dir.

Çalışma üç bölümden oluşmuştur. Giriş'te, İslami Halk Hikâyelerinin Oluşumlarına Genel Bir Bakış yapılmış ve Hikâyeler Üzerinde Yapılmış Çalışmalar ve Yorumlar özetlenmiştir. Birinci bölümde; Destanların Epizotları, ikinci bölümde; Halk Dil Ürünleri ve Dil Özellikleri, Üçüncü bölümde de; Motif İncelemesi, Halk Hikâyeleri ile Olan Benzerlikler ve Masal Unsurları ele alınmıştır.

Sonuç bölümünden sonra sözlük ve orijinal metnin tıpkıbasımını konuya ilişkin bibliyografya izlemiştir.

Araştırma esnasında diğer nüshalarla

karşılaştırma yoluna gidilmeyip eldeki nüshanın tanıtımıyla yetinilmiştir.

4. Meriç Güven'in 1995 yılında Doç.Dr. Metin Karadağ yönetiminde, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı'nda "Binbir Gece Masalları Üzerindeki Motif Araştırması, Metin-İnceleme" başlığı altında yaptığı Yüksek Lisans düzeyindeki çalışma; Resimli Ay Neşriyatı arasında 1927-1928 yıllarında yayınlanan ve 24 masaldan oluşan Binbir Gece Masalları'nın Osmanlıca metinden günümüz Türk alfabesine çevirisi, özellikleri, epizotları ile Binbir Gece Masalları'ndaki motiflerin incelenmesinden meydana gelmiştir.

Üç bölüm halinde düzenlenen çalışmanın, Giriş bölümünde, masalın tanımları yapılmış, masalların fonksiyonları belirtilmiş, Binbir Gece Masalları'nın özellikleri ile bu masallar üzerinde dünyada ve Türkiye'de yapılan çalışmalar anlatılmıştır. Birinci bölümde, ana olaya dayanılarak masalların epizotları çıkarılmış, ikinci bölümde, masal motiflerinin Stith Thompson'un "Motif Index of Folk Literature" adlı kataloğündeki karşılıkları tesbit edilmiştir. Üçüncü bölümde ise, bütün çalışmaların genel değerlendirilmesi yapılmıştır.

B-DEVAM EDEN ÇALIŞMALAR

1. Necmi Akyalçın tarafından yürütülen "Balıkesir Yöresinde Yatır Efsaneleri Üzerine Bir Araştırma" konulu çalışma ile,

2. Selahattin Özcan tarafından yürütülen "Dursunbey İlçesi Halkbilimi Ürünleri Üzerinde Bir Araştırma" konulu çalışma. Bu çalışma Doç.Dr. Metin Karadağ tarafından yönetilmektedir.

II. DOKTORA

1. Doktora düzeyinde, "Basılı Kaynaklardaki Halk Şiirinin Özel İsimler Dizini" konulu çalışma Nevin Akkaya tarafından,

2. "Bursa Türkmenlerinde Törensiz Gelenek ve Göreneklerin Gelenekler Üzerindeki Karşılaştırmalı Bir Araştırma" konulu çalışma da Hülya Taş tarafından yürütülmektedir. Doktora düzeyindeki bu iki çalışma da Doç.Dr. Metin Karadağ yönetiminde sürdürülmektedir.